

## OBLJETNICE VEZANE UZ 2006. GODINU

Pripremila Terezija Horvat

- 1526.** 25. siječnja hrvatski staleži na Saboru u Križevcima zaključili “da im je slobodno birati novoga gospodina koji će ih braniti” i odlučili da se vlast u Hrvatskoj i Slavoniji ponudi austrijskom nadvojvodi Ferdinandu Habsburškom.
- 1536.** Slavonski sabor u Križevcima propisao uvjete pod kojima se kmetovi mogu odseeliti s vlastelinstva. Time su ukinute odredbe Ugarskog sabora iz 1514. o zabrani preseljavanja kmetova.
- 1556.** Započeli sukobi između križevačkog kapetana i magistara Gornjih i Donjih Križevaca. Kraljevska komisija uredila odnose između građana i križevačkog kapetana 27. kolovoza 1635.godine.
- 1666.** Krajiški general Herberstein ugušio bunu krajišnika (Vlaha) pod vodstvom križevačkog velikog suca Stefana Osmokruovića. Ukinuta stvarna vlast velikih sudaca koja prelazi na kapetane. Uzroci bune: kršenje privilegija, zakidanje na plaćama i ratnom plijenu.
- 1716.** Rođen Josip Kazimir Drašković, austrijski general. Za vrijeme bune seljaka u okolici Križevaca 1755. preuzeo obranu Varaždina i svojim trupama savladao ustanike kod Legrada, čime je spriječio širenje bune u Hrv. zagorje. Veliki župan Križevačke županije od 1756. do 1762.godine.
- 1756.** Rođen u Erdovcu Ladislav Fodroci, pravnik. Pavlinsku gimnaziju završio u Križevcima, a filozofiju i pravo u Zagrebu. Bio predsjednik suda u Križevcima. U djelima pisanim na latinskom i hrvatskom jeziku podržavao borbu Hrvata protiv mađarizacije.
- 1756.** Rođen u Jastrebarskom Konstantin Stanić, biskup, prevoditelj i pisac. Gimnaziju završio u Zagrebu, a filozofiju i teologiju u Rimu, gdje je i doktorirao. U Križevcima od 1809., a biskup Grkokatoličke biskupije od 1814. pa do smrti. T. Smičiklas ga smatrao jednim od najumnijih ljudi svoga vremena.
- 1766.** Umro u Lepoglavi Nikola Benger, pavlin, profesor filozofije i teologije, povjesničar. Osnovnu školu i gimnaziju učio u Križevcima. U Lepoglavi je 1713. stupio u pavlinski red. Napisao je oko petnaestak, pretežito povijesnih djela, od kojih su samo tri tiskana. Glavno mu je djelo ljetopis pavlinskoga reda od 1663. do 1743., tiskano u Bratislavi (Annalium...ordinis Fratrum eremitarum s. Pauli ...volumen secundum). Za Križevce je najzanimljivije djelo “Regina martyrum innumeris gratis Corusca dei mater Crisiensis urbis refugii” (Opis sakralnog kipa Gospe Žalosne i proštenarske crkve Majke Božje Koruške.).
- 1766.** Rođen u Sudovcu Danijel Babok Vukšinečki, pravnik i mecena. Osnovnu školu završio u Križevcima, gimnaziju u Zagrebu, a pravo u Grazu 1791. Radio kao bilježnik Banskoga stola i kao advokat. Svestrano pomagao đake i siromašne, utemeljio zakladu za školovanje mladih.
- 1816.** Rođen u Varaždinu Mirko Bogović, književnik i političar. Osnovnu školu polazi u Križevcima, a gimnaziju u Varaždinu. Na nagovor književnika A. Nemčića, privatno studira pravo. U Križevcima zaposlen kao mjernik u vojnoj službi, a od 1842. imenovan banskim bilježnikom u Zagrebu. Zapažen kao pjesnik, pripovjedač i dramski pisac.

- 1826.** Rođen u Križevcima Aleksandar Fodroci, političar i mecena. Kraljevski komornik. Ilirac. Zastupnik Križevaca na Saboru u Bratislavi(Požunu) 1847. te u Saboru Hrvatske 1861. Veliki župan Križevačke županije od 1868. do 1871. i Bjelovarsko-križevačke od 1886. U Križevcima predsjednik Pjevačkog društva "Zvono" (1863.-1872.) i (1884.-1886.)
- 1826.** Rođen u Križevcima Julije Bubanović, pravnik, veliki župan i mecena. Osnovnu školu završio u Križevcima, gimnaziju i pravo u Zagrebu. Veliki bilježnik Križevačke županije, predsjednik Pjevačkog društva "Zvono" (1873.-1874.). S Križevcima održavao prijateljske veze preko svoga strica S. Bubanovića, biskupa u Križevcima. Poznati dobrotvor. Umro u Zagrebu 1906. godine.
- 1836.** Rođen u Križevcima Milan Bubanović, književnik. Završio osnovnu školu u Križevcima, gimnaziju u Zagrebu, a pravo u Grazu i Beču. Napisao prvu povijest Grkokatoličke biskupije u Križevcima na hrvatskom jeziku. Umro u Varaždinu 1856. godine.
- 1856.** Rođen u Oriovcu Fran Gundrum Oriovčanin, liječnik. U Križevcima od 1894., gdje je i umro 1919. godine. Napisao mnogo knjiga iz područja medicine. O Gundrumu je napisao izuzetno vrijednu stručnu knjigu, Križevčanin, dr. Franjo Husinec. Na zgradi gdje je nekad bila bolnica, a na čelu koje je bio dr. F. Gundrum, Matica hrvatska, Ogranak Križevci, postavila je spomen-ploču. Jedna ulica u Križevcima nosi njegovo ime.
- 1856.** Umro u Križevcima Gavro (Gavrilo) Smičklas, biskup. Bio na raznim dužnostima u Grkokatoličkoj biskupiji. U njegovo vrijeme car Ferdinand V. ustanovio, a papa Pio IX. potvrdio, Stolni kaptol Križevačke biskupije.
- 1906.** Umro u Apatovcu Ivan Lepušić, književnik i pedagog. Po završetku učiteljske škole službuje najprije u Bosni i Hercegovini, a zatim u Hrvatskoj: Virje, Glogovnica i Apatovec, gdje ostaje do kraja života. Poznata djela: "Pjesnička povijest" (zbirka pjesama); "Sto izvrsnih basana"; "Majčin amanet"; "Slike iz Bosne"; "Propast bosanskog kraljevstva" i druga djela. Kulturno-umjetničko društvo u Apatovcu nosi njegovo ime, tamo mu je podignut spomenik. Jedna ulica u Križevcima nosi njegovo ime.
- 1906.** Umro u Križevcima Đuro Badovinac, crkveni pisac. U Križevcima generalni vikar Grkokatoličke biskupije (1889. - 1892.) Dobrotvor. Pomagao križevačke škole. Njegov spomenik na Gradskom groblju, zaštićen spomenik kulture.
- 1906.** Umro u Zagrebu Kvirin Vidačić, pedagog i književnik. Nakon završene učiteljske škole u Zagrebu, učitelj i ravnatelj osnovne škole u Križevcima. Jedan od utemeljitelja Dobrotvornog vatrogasnog društva u Križevcima i Pjevačkog društva "Zvono". Poznata djela: "Topografično-povijesne crte slob. i kraljev. grada Križevca", Križevci, 1886.; "Grad Križevac", Križevci, 1879.
- 1906.** Rođen u Zagrebu Slavko Ećimović, pedagog. Učiteljsku školu završio u Čakovcu. Službovao u Kalniku, Rovišću i Križevcima. Vrstan pedagog i metodičar, autor "Ećimovićeve slagarnice". Voditelj tamburaških i pjevačkih zborova. Bio uzorom generacijama učenika Učiteljske škole u Križevcima.
- 1916.** Rođen u Križevcima Božidar Mohaček, kompozitor. Osnovnu i srednju školu završio u Križevcima, a Muzičku akademiju u Zagrebu. Autor više orkestralnih i vokalnih djela.

- 1926.** Umro u Zagrebu Zvonimir Pužar, pedagog i pisac. U Zagrebu načelnik službe socijalnog staranja. Bio vezan za Križevce. Učio tipografski zanat kod G. Neuberga. Pisao povijesne pripovijesti. Napisao i objavio više pripovijesti i romana vezanih uz povijest Križevaca. Pučki pisac. Djela: "Povijest Križevaca s običajima u gradu i okolici", Križevci, 1911.; "Seljačka buna u oklici Križevaca 1755.", Križevci, 1911.; "Osveta na Kalnik-gradu", Križevci, 1911. "Križevački statuti"; "Drugi rat na Balkanu", Križevci, 1914. i druga djela.
- 1936.** Umro u Zagrebu Andrija Lenarčić, agronom i pedagog. Visoke poljoprivredne škole završio u Beču i Halleu. U Križevcima na Gospodarskom učilištu bio najprije profesor, a zatim i ravnatelj (1898.-1911.). Napisao nekoliko stručnih knjiga.
- 1946.** Umro u Križevcima Janko Šimrak, biskup, političar, novinar i crkveni povjesničar. Grkokatolički vladika u Križevcima (1940. - 1945.). Napisao mnoga djela. Njegova djelatnost prikazana u knjizi V. Novaka "Mgnum crimen", Zagreb, 1948.
- 1946.** Umro u Zagrebu Mirko Breyer, antikvar, historičar, bibliofil, knjižar i nakladnik. Školovao se u Križevcima, Varaždinu i Zagrebu, a više komercijalne škole završio u Trstu, Beču i Hamburgu. Od 1890. do 1903. opet u Križevcima, gdje radi s ocem u Križevačkoj dioničkoj štedionici. U Zagrebu od 1903., gdje osniva knjižaru i antikvarijat. Izdao mnogobrojne stručno sastavljene kataloge, eseje i članke iz hrvatske kulturne i književne povijesti.
- 1966.** Umro u Syossetu (SAD) Milislav Demerec, hrvatski sin i đak, američki znanstvenik, svjetski biolog i genetičar. U Križevcima završio Više gospodarsko učilište i radio na Poljoprivrednoj stanici, nakon čega je otišao u Francusku i SAD, te postao znanstvenik svjetskog glasa.
- 1966.** Umrla u Zagrebu Marta Pošpil-Griff, operna pjevačica. Kazališno ime Ivanova. Pjevanje učila u Zagrebu i Beču. Debitirala u "Prodanoj nevjesti" B. Smetane 1914. godine. Nastupala u mnogim opernim ulogama. Bila je koncertna i oratorijska pjevačica.